

Анотований звіт
кафедри української мови і літератури
з колективної науково-дослідної роботи
за 2022 рік

1. **Назва роботи** - Текст у сучасних дослідницьких парадигмах
2. **Номер державної реєстрації роботи** 0121U108213.
3. **Термін виконання:** січень 2021 р.- грудень 2023 р.
4. **Керівник роботи:** Семенов Олена Миколаївна, докт. пед. н., професор, завідувач кафедри української мови і літератури.
5. **Результативність виконання науково-дослідної роботи:** колективних монографій – 1; розділів монографій – 3, статей 8_, навчальних посібників – 4, методичних рекомендацій - 4; захищено магістерських робіт- 4_, підготовлено збірників наукових конференцій – 2; проведено конференцій_ - 3_; зроблено наукових доповідей_35_, проведено майстер-класів -5, проведено вебінарів 7_.
6. **Короткий зміст роботи:** Аналіз текстових категорій у дослідницьких парадигмах філології та освітній парадигмі на основі міждисциплінарного підходу, огляд художнього, наукового тексту в об'єктиві мовознавчих та літературознавчих досліджень, формування у здобувачів освіти культури роботи з фаховим текстом на заняттях із культуромовних та лінгводидактичних дисциплін.
  - **об'єкт дослідження:** текстові категорії у сучасних дослідницьких парадигмах.
  - **предмет дослідження** – публіцистичний, науковий, художній тексти у дослідницьких парадигмах сучасної філології та освітній парадигмі.
  - **мета науково-дослідної роботи:** на основі вивчення національного і зарубіжного досвіду окреслити специфіку текстових категорій у дослідницьких парадигмах сучасної філології та освітній парадигмі; науково обґрунтувати і розробити науково-методичне забезпечення формування у здобувачів освіти культури роботи із публіцистичним, медійним, науковим, офіційно-діловим текстом, художнім твором на заняттях із культуромовних, медіа- і лінгводидактичних дисциплін.
7. **Основні наукові результати за звітний період: (описати одержаний науковий результат, його новизну, науковий рівень, значущість та практичне застосування – 40 рядків тексту).**

Наукова новизна і теоретичне значення. Схарактеризовано сутність антропоцентричної освітньої парадигми і місця в ній тексту, досліджено текстові категорії в дослідницьких парадигмах філології та освітній парадигмі на основі міждисциплінарного підходу. Окреслено особливості деяких текстових категорій на прикладі творчості П.Куліша, І.Франка, Л.Костенко здійснено огляд художнього, наукового тексту в об'єктиві мовознавчих досліджень Висвітлено наукові засади роботи над текстом у курсі методики навчання української мови.

Результати:

З'ясовано основні ознаки тексту, специфіку зв'язності тексту як передумову для цілісності тексту і результат інтелектуальної і творчої роботи автора і читача. Виокремлено та схарактеризовано основні принципи зв'язності. Доведено, що зв'язність забезпечує розуміння тексту читачем.

Здійснено розгляд тексту в об'єктиві мовознавчих досліджень. Дослідження ідіолекту Пантелеймона Куліша включає як текстологічний складник, так і цілеспрямоване спостереження над східнополіським оточенням письменника.

Дослідження допустових конструкцій, які функціонують у наукових і науково-популярних текстах І. Франка з різних галузей (історичні, культурологічні, літературознавчі, фольклористичні, етнографічні, театрознавчі, мистецтвознавчі праці тощо, написані українською мовою), засвідчує їх високу синтаксичну організацію й дає підстави стверджувати, що вони репрезентують сформований і викристалізований у кінці ХІХ ст. науковий стиль української літературної мови.

Здійснено структурно-морфологічний, семантичний та функціональний аналізи складних слів, виявлених у поетичних текстах Ліни Костенко; аналіз сутності феномену фольклоризму літератури з позиції структурно-семіотичної концепції культури.

Розкрито особливості вербалізації концепту *освіта* в українському і польському освітньому дискурсах.

Окреслено наукові засади роботи над текстом у курсі методики навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Запропоновано модель роботи над текстом на поняттєвій основі, яка передбачає єдність змістово-композиційного, типологічного та мовно-стильового аналізу тексту.

Представлено проєкт «Віртуальні лабораторії у професійній комунікації лінгвістів». Зроблено висновок, що у мережецентричному світі природна людська мова визначається і технологічним чинником. Означено потребу створення сучасної системи національних лінгвістичних ресурсів та національної лінгвістичної інфраструктури як складову інформаційної безпеки держави.

Практична цінність полягає у реалізації міждисциплінарного підходу до аналізу тексту у процесі викладання освітніх компонентів, у розробленні науково-методичного забезпечення формування у студентів філологічних та нефілологічних спеціальностей культури роботи з публіцистичним, медійним, науковим, художнім текстом на заняттях із культуромовних, медіа- і лінгводидактичних дисциплін.

Удосконалено навчальні програми дисциплін «Академічна культура дослідника», «Методика навчання української мови в ЗЗСО», «Синтаксис сучасної української мови», «Українська мова за професійним

спрямуванням”, “Культура української мови і стилістика” в освітньому процесі СумДПУ імені А.С.Макаренка. До освітніх компонентів включено теми з культури роботи з текстом.

8. Навести запланований перелік розробок, інформаційно-аналітичних матеріалів, рекомендацій, пропозиції тощо, що можуть бути передані для використання поза межами організації-виконавця на підставі укладання договорів, зокрема господарчих і грантових угод, продажу ліцензій тощо.

Для використання в освітньому процесі підготовлено:

монографії:

- Текст у дослідницьких парадигмах: теорія і практика: [колективна монографія]: за заг. ред. О. М.Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 248 с.
- Rud’ O. M. FORMATION OF RHETORICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF STUDYING LINGUISTIC DISCIPLINES. Theory and methods of educational activities in Ukraine: monograph edited by Prof. Oleh Mikhailychenko. Beau Bassin / Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing. 2022. 233 p. P. 123-137
- Семеног О. М. УКРАЇНСЬКЕ РОДИНОЗНАВСТВО: ЛІНГВОАКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ. Українське буття у слові й тексті : Студії з лінгвоукраїнознавства : [колективна монографія] / за заг. ред. О. О. Маленко. Харків : ХНПУ; ХІФТ.2022. с. 262-275
- Вовк М. Семеног О. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ-ДОСЛІДНИКІВ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква : ТОВ«Білоцерківдрук». 2022. С. 268-278.

методичні рекомендації:

- Громова Н.В. Українська мова за професійним спрямуванням: методичні рекомендації. Суми: Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 60 с.
- Українська мова за професійним спрямуванням : Методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності «Фізична культура» / Автор-розробник, упорядник Рудь О. М. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 73 с.
- Герман В. Медіакультура вчителя-словесника: інтеграційний аспект формування: методичні рекомендації до практичних занять із мовних дисциплін. Суми: Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 93 с.
- Герман В. Типологія помилок: методичні рекомендації для студентів 2 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Суми: Видавництво СумДПУ імені А.

С. Макаренка, 2022. 77 с.

Електронні ресурси

Надутенко Максим, Надутенко Маргарита, Семенов Олена, Громова Наталія, Пономаренко Наталя та ін. Трансдисциплінарний кластер «МЕДІАКАПСУЛИ»: [Електронний ресурс]. СумДПУ імені А.С.Макаренка; Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2022. доповнене. URL: <https://media-literacy.ulif.org.ua/>

Широков Володимир, Загнітко Анатолій, Надутенко Максим, Надутенко Маргарита, Семенов Олена, Громова Наталія, Пономаренко Наталя. Віртуальна лексикографічна лабораторія «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» [Електронний ресурс]. Сум.ДПУ імені А.С.Макаренка; Український мовно-інформаційний фонд НАН України.2022. доповнене. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/InfoMediaVLL/>

9. Використання результатів у навчальному процесі (оновлені) курси лекцій, практичних занять, які створено (розроблено) на основі результатів НДР). Запропоновані авторами матеріали представлено на міжнародних (Хорватія) та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях (Київ, Луцьк, Харків, Умань, Запоріжжя), майстер-класах, апробуються на лекціях та практичних заняттях з курсу сучасної української мови, культури української мови і стилістики, методики навчання української мови і літератури (ОР Бакалавр, Магістр), у процесі написання магістерських робіт. До оновленого каталогу вибіркових дисциплін СумДПУ імені А.С.Макаренка внесено нові курси «Редагування наукового тексту», «Текст у дослідницьких парадигмах».

10. Основні висновки. Проведене дослідження спрямовується на подальше вивчення сутності антропоцентричної освітньої парадигми і місця в ній тексту.

Звіт затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури (протокол № 7 від 29 листопада 2022 року) .

Керівник роботи

д.пед.н., проф. О.М.Семенов